

Misjonskvinner fikk respekt

På 1800- og tidlig på 1900-tallet, ble det akseptabelt for nordiske kvinner å reise ut for å utøve religiøs gjerning. Der ute opplevde kvinnene å ha større handlingsrom enn sine medsøstre hjemme. Misjonskvinnene fikk respekt, de ble selvsikre - og dette fikk betydning også for kvinnene hjemme.

Den norske misjonæren Bodil Biørn fotografert i 1905., Eier: Berg - Kragerø Museum

- Å reise ut i misjonens tjeneste ble en ny karrieremulighet for kvinner fra mange miljøer. Det var kvinner som ble overflødige eller undersysselsatt i de borgerlige hjem, kvinner som rett og slett måtte ut å finne seg et utkomme, sier Inger Marie Okkenhaug, redaktør for antologien Gender, Race and Religion - Nordic missions 1860-1940 (2003).

En av forfatterne i antologien, Inger Hammar, mener kvinne- og kjønnsforskningen i stor grad har vært religionsblinde. Og at andre forskningsområder kanskje også har vært det.

Antologiforfatterne oppdaget hverandre på det nordiske kvinnehistorikermøtet i Danmark sommeren 1999. De vil gjøre sitt for å bidra til å fjerne denne blindheten.

I de anglo-amerikanske miljøene har kjønn- og misjonsforskning vært drevet et par tiår, men i Norge og Norden representerer det et nytt forskningsfelt. Forskerne vil ta religionen og kristendommens betydning i vårt samfunn alvorlig. Et av ønskemålene er å utvide forståelsen av hvordan misjonsbevegelsen har virket i hjemlandet, så vel som i landene ute.

Misjonen - den første internasjonale kvinnebevegelse

- Det må ha vært en nær forbindelse mellom kvinnefrigjøringen på 1800-tallet og misjonskvinnenes liv og virke. Men dette hadde vi ikke klart for oss da vi begynte med våre forskningsarbeider, forteller Okkenhaug.

Inger Hammar ser i sine arbeider på den tidlige feminismen i Sverige. Hun er opptatt av det nære forholdet mellom den nyskapende kvinneaktivisten Fredrika Bremer og de lutherske kvinneorganisasjonene. Der lærte kvinnene organisasjonsarbeid og økonomistyring.

Da misjonsvirksomheten startet opp på midten av 1800-tallet, erfarte de mannlige misjonærene at i land og regioner som India og Midtøsten levde kvinnene separat i miljøer menn ikke fikk adgang til.

Det ga en åpning for kvinnene i misjonen, som ubetalte hjelpere og som ektefeller. Senere fikk kvinnene en yrkesutdanning, slik at de kunne reise ut som lærere, helsepersonell og som fullverdige misjonærer.

Kulturimperialisme

- Historikere og kjønnsforskere har hittil sett på misjonsvirksomheten som unyansert negativ, sier Okkenhaug, - og det er klart at misjonen tilhørte en tid med synspunkter på rasisme, etnosentrisme og darwinisme som vi ikke lenger deler. Argumentene var at andre folkeslag måtte siviliseres, læres opp og formes i middelklassens bilde.

- Samtidig har kristendommen et budskap om menneskeverd, som ikke bare inkluderer menn, men også kvinner, sier Okkenhaug. I den vestlige verden ble måten et samfunn behandlet sine kvinner en målestokk på hvor barbarisk samfunnet var. Ofte var kvinnelige misjonærer i stand til å se lokale kvinners levetilstand, og ved å tale deres sak ble de lokale kvinnene også synlige.

- I brevene deres ser vi hvordan de kvinnelige misjonærene manøvrerte for å få igjennom ideer og støtte til sine prosjekter. Det kunne være helserelatert arbeid eller musikkinnsamling, ordbøker og tekstbokproduksjon. Påvirkningen på miljøene hjemme er et nytt forskningstema. Det kunne ikke gå upåaktet hen at kvinnene ute fikk frihet til å tale og virke på en måte som lå mange tiår fram i tid i de nordiske landene.

Mottakernes stemmer

Gender and Mission var tema på Den nordiske historikerkongressen i Stockholm i 2004. En av innleiderne var historikeren Nakanyike Musisi, professor i historie ved Makerere universitet i Uganda. Hun er selv utdannet ved en anglikansk misjonsskole i Uganda, og er en av få forskere som har sett på misjonsvirksomheten i landets historie i ett kjønnsperspektiv.

- Misjonskvinnene var en del av moderniseringsutviklingen og sto på mange områder for utdanning av flere generasjoner av jenter og kvinner. Misjonen ble det første møtet mellom vår og de andres verden, og den ble et møtested for kvinner av ulike kulturer. Betydningen og ringvirkningen av dette gjenstår å undersøke. Men vi har allerede mye å formidle. Blant annet har vi begynt arbeidet med en utstilling basert på mye flott, men hittil ukjent fotografisk materiale, avslutter Inger Marie Okkenhaug entusiastisk.

Artikkelen ble opprinnelig publisert i Kildens nyhetsmagasin 30. oktober 2003, og redigert av Kilden i 2023.

Se også

- [Misjonskvinner vart grasrotfeministar](#)

RELIGION

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.